

עין משפט
גר מנחה

יא:

מאימתי פרק ראשון ברכות

מסורת הש"ס

ורבנן אמרי אהבת עולם וכו'. הלכך תקינ' למנר נשמרת
אהבה רבה וענרנית אהבה עולם: **שכבר נשפר**
באהבה רבה. עד הלכך נימרינהו לכולהו. בירושלמי יש הא דלמרי'
שכבר נשפר נאהבה רבה והוא ששה על אמר פירוש לאלתר שלמד
מיד נחורו מקוס. ונשאל להכיר ר'
יחך כגון אלו שאין לו למדן מיד
לאחר תפלת השמר שאנו עורדין
והולכים ק' בלא למוד עד אמצע
היום או יותר אמאי אין אנו מזכרין
נצרת המורה פעם אחרת כשאנו
מתחילין ללמוד. והשיב ר"י דלא
קיימא לן כאמור ירושלמי הוילין וגמרי'
שגנו לא אמרו ואין צריך לאלתר
ללמוד. ועוד אפי' לפי הירושלמי
דוקא אהבה רבה דלא היו עיקר נצרת
לנצרת המורה דעיקר אהבה רבה
(ו) לק"ש נתקן ובשגיל היא אינו נשפר
בנצרת המורה אלא אם ילמוד מיד
וגם לא ישעה היסמך הדעת. אבל
נצרת אשר נצרו ונצרת לעסק
בדברי מורה של עיקר נצרת לנצרת
המורה פוטרת כל היום. וא"ת מאי
שגח מטובה שצריך לנרך על כל
סעודה וסעודה לישב בנסוכה. ו"ל
דשגח מורה שאינו מייאש דעמו דכל
שעה אדם מחוייב ללמוד דמתיב
והגיה בו יומם וילנה והיו כנו יושב
כל היום בלא הפסק. אבל אכילה
בנסוכה יש שעה קטנה. וא"ת מפני
מה אין אנו מזכרין לישב בנסוכה.
ו"ל נצרת דאכילה שזכרין לישב
פוטרתו. א"ת משום שגח לא יישן
והיו נצרת לנעלה שהרי אין נידו
לישן כל שעה שצליה. והיה אומר
(ר"ת כשאלם עומד ממנונו בלינה
בשחרית) ללמוד שג"ל לנרך נצרת
המורה מפני נצרת המורה של
אחמול שחרית פוטרת עד שחרית
אחרת ולא נהירא. והאנפתיס נהגו
לומר נצרת (ו) ונצרת כהניס וגם אלו
דנריס שאין להם זיעור שהיא משנה
(פ"א דשא) ואילו דנריס שאדם אוכל
פירותיהן כ' שהיא לנצרת (מ' שנה
קט), אלא הירושלמי דעני שלמוד
על אחר. אבל א"ל כמו שכתבתי כבר:
ד"ל ברוך אתה ה' המלמד תורה
לעמו ישראל. אבל לא גרס
למדני מקן שאין זו נצרת אלא נקשה
שאלר דוד: **וברבת כהניס.**
ואין זה דוק שהרי לא היו עומדים
לדונן עד לאחר הקטרת אמורים
דלמרי' נצתניה (פ"ד ד' כו:) שלשה
פעמים ביום כהניס נושאין כפייה
וכי' וא"כ הוה ליה למתני ד' פעמים
אחד לפני הקטרת ואחד לאחר
הקטרת אלא בלא נגיאיות כפיס אמרו
נצרת כהניס כמו שאנו אומרים:
משום

רבינו הנגאל

ורבנן אמרי אהבת עולם
תניא מרי הבי אין אומרים
אהבה רבה אלא אהבת
עולם וכן הוא אומר
ואהבת עולם אהבתך על
כן משבחין חסד. הלכך
אהבת עולם אמרין. והוא
דלקמן אמר ר' יהודה אבר
שמואל השכיס לקרות
תורה וכו' שכבר נשפר
אהבה רבה. לא מריחא
הא דרבנן אמרי אהבת
עולם דהוא מריחא שמואל
ברא דהוא משמע דהוא
דשמואל אמר אהבה רבה
ולמעשה הוא דקאמר את
מטבין עילא. אמר ר'
יהודה אמר שמואל
השכיס לקרות תורה קו
לשנת לביך ללתי קיש
אין צריך לנרך שכבר נשפר
אהבה רבה. כתיב בה
לשמור ולעשות ולקיים את
כל דברי תלמוד תורה
למקרא צריך לנרך למהנה
אין צריך לנרך ורי' אלעזר
אמר למקרא צריך לנרך
תלמוד אין צריך. הא
דאמר בו מאן דבעי למקרי
בין לפרקא בין למהנה בין
לתלמוד ואפי' למהנה צריך
לנרך ברישא. קיימא לן
כתיב. ואני רב תוא
פליג עליה למשה ור'
אלעזר תלמיד. הא
הלכתא מחוייבא ליה
למחייב רביה וכן אוקח
תלמוד במקום תורה. ועוד
לא שור אהירי. אמר רב פפא
הלכך נימרינהו לכולהו.
ואסיקנא א"ר פפא הלכך
נימרינהו לכולהו. נימא
אקביר על דברי תורה ועוד
נימא והגיה נא וכו' ונימא
אשר חבר וכו' וכו' היא
ברכות תורה. הא דר'
זירקא לאו פירושא אתרי
אלא סבכלא אמר.
לבישילי שפע ר' זירקא
לבישילי דאמר אין ברכות
מעכבות זו את זו. וזירקא
ברכה אחת יוצר אור. אי
אמרתי ברכות אין מעכבות זו את זו
ומתיב אחת עולם למורי
וקרא קיש. היינו דרבנן
אין מעכבות זו את זו. וזירקא
לא מעכבא ליה אהבה רבה.

יולר אור ובורא חשך עולם ובורא רע (א). לקמיה מפשח חידך
מאי היא דלילו נצרת דישמנח אינה מן המנין שהיא לאחר פסוקי
דחמה כמו נצרת הלל ואומרים אחת קודם זמן קריאת שמע אם
יולר: כדפיס קאמרי'. כתיב נקרא יולר אור ובורא חשך עולם
עולם ובורא רע: **שכבר נשפר**
באהבה רבה. שיש בה מעין נצרת
המורה וכן בלבו ללמוד וללמד
לשומר ולעשות ולקיים את כל דברי
תלמוד מורחק ומלמד מקי לרועך:
מדרש. הוא קרוב למקרא כגון
מכילתא ופספס ופסרי שסס מדרשי
מקראות: (י) **לגמרא אין לרין לנרך.**
אפילו קודם אהבה רבה קאמרו והי'
מוכח מילתא נפסח שני': **אף לגמרא**
לרין לנרך. שהוא עיקר המורה
שממנו הוראה יולא. גמרא היינו
קברת עעמי משנה ומירוי משניות
הקותרות זו את זו וחסורי מחסר:
ומנרך. נצרת המורה: **ור' יוחנן**
מסיים בה פני. דעני פתיחה בנרין
וחמימה בנרין: **הערב נא ה'**
אלהינו. יערבו עלינו לעסוק בהס
מלאכה: **ברוך אסא ה' המלמד**
מורה לעמו ישראל גרמיון. ולא
גרמיון למדני' מקן שאין זו נצרת
והוא על שש עבר אלא לנרן נקשה
ודוד כי אמרה (מתאים קיש) לא נשם
נצרת אמרה אלא בלשון נקשה והי'
קאמר ה' שאתה ברוך למדני מקין:
וזה היא מעולה שבנצרות. המורה
לפי שיש בה הודאה לתקום וקילום
למורה ולשראל: **סנה הנם'**
תמיד: אמר להם הממונה. והוא
סנה כהניס דלא' כימא היינו סנה
היינו ממונה (בפירוש' שס כו:): **ברכו**
נצרת אסא. לקמן נפסרש מאי היא ומן
הנצרות שלפני ק"ש היא דהסס מקדרי
לכוליה סדר ענודם השמר וקאמר
דלאחר שסדרו האנריס ע"ג הכנש
ומלחוס ירדו ונלוו להם ללשנת הגות
לקרות את שמע והדר תני אמר להם
הממונה ברכו נצרת אסא והם ברכו
וקראו עשרת הנצרות: **וברכו אס**
הסא. עם העם: **ושבדו.** בשגיל
העבודה שעשו היו מזכרין אחריה
רצה ה' אלהינו ענודם עמך ישראל
ואפי' ישראל ותפלסת מקבל בנרין
ברוך המקבל עבודת עמו ישראל
בנרין. אי נמי שאותן לנרך ביראה
נעבוד: **וברכס כהניס.** לנרך את
העם. ובשאר תפלה לא היה להם
פנאי ופך זמן קריאת שמע לא הגיע
דלאמר במסכת יומא (דף לו ע"ג)
הקורא את שמע עם אנשי משמר
ועם אנשי מעמד לא יאל לפי שאנשי
משמר מקדימין כו': **מוסיפין ברכס**
אסא. לקמיה מפשח לה: **לשמר**
פיולא. שהשמרות מתחלפות ביום
השבת דלאמרינן במסכת סוטה
(ד' טו:) משמר היואל עושה תמיד
של שמר ומוספין ומשמר הנכנס
עושה תמיד של בין הערביס ובזיכין:
מאי ברכס אסא. דקמתי רישא אחיו מן
הנצרות הוא אומר: **לאו פירוש**
אסא. לא שמע מפני ר"ל שאמר

תורה אור השלם

1. יוצר אור ובורא חשך עולם ובורא רע אינו יוצר כל אלה
2. פירוש יי בראשית
ואהבת עולם אהבתך על
כן משבחין חסד
ייסור לא ב

הנהגות הב"ח

(א) נמי ולימא יולר:
(ב) שם עולם ובורא את
הכל מי קא למרין דמתיב:
(ג) ד"ה יולר וכו'
(ד) ובורא את הכל לקמיה
מפשיח: (ו) תוס' ד"ה שכבר
נשפר: (ז) נקרא יולר וכו'
לפי מ"ל ויהי אסא וכו':
(ח) בא"ר דברכת כהניס:

גליון הש"ס

בגב' לסיקת בי'. בנ"ף
הניקטע על ד"ת שם וסיקת
בנ"ף הניקטע ולמדי
מורחק לפניה שם חלפי כו'.
בנ"ף והוא שם הממונה
ר"ת הלך

מוסף תוספות

א בתוס' ר"י ב"ח.
ובכ"מ כתבו הגאונים
שיש לנו לקיות בברי
שניהם ונבנו לומר שרית
אהבה רבה ועריבת אהבה
עולם.

מוסף רש"י

שכבר נשפר באהבה רבה.
אם תלמוד האילו זממין
שאין לנרך לנרך על תלמוד
מורה שכבר נשפר אהבה
רבה. מתי עשרת מברכות על
קריאת המורה בציבור. מרין
היא ודאי לא תנא דלא
מברכות עלה מיה העם
אלא משום דהוה ליה העם
כפני פלמח דמתיקין עולא
והיה ליה תלמוד מתיקין או
לפיכך לא תנא דלא
ל"ה בספרא דבר דר' מרת
כהניס (דקפ"ו י"ח) וזו רש"י
ס"ה.

פירושים

פירושים מאי נצרת אחת יולר אור: **ואם אומרים.** דקמתי ברכו נצרת אסא: **ברכוס אין מעכבות זו את זו.** בירך את האחת ולא בירך את השניה נפקא מינה די מוכחו כהניס שצריך ואין הנצרת מעכבת לומר שאין זו מעולה בלא זו. ומהכא שמע ר' זירקא דמ"ל לר"ל דלך נצרת אחת יולר אור היא: **אי אמרם בשלמא יולר אור הוו אמרי.** ולא אהבה רבה ואפי' דמטא ליה ומנא שאף בלינה ראי' לומר כל שכן דיכין דלמרי יולר אור ודאי מניא ומנא ואפי' לא אמרי אלא יולר אור וכו' לא אמרי לה היינו דקאמרי שמע מינה ברכות אין מעכבות זו את זו: **אלא**